

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

Fylke: Vest agder -

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Hidra.

Emne:

Om de som mekjene
brømjøl å brølagst
op gjennom tia.

Bygdelaq: Østre Filtroy

Oppskr. av:

Laurids Eriksson. F. 1876.

Gard: Håmrås - Stråuna Rasvåg

(adresse):

Rasvåg Hidra.

G.nr. 26 Br.nr. 19-og 40. m. f.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

Bygdesagegranskar
tatte eie minne å de gamle fortelde -

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

(Ein lær here ved på nebut, me å sjå Rasvåg falkemuse, "Fodreminner")

SVAR

Frå utjent ti, å heilt te då aldeles lods berunt Håmrås
levde, hunde der ront me strannan i Hidra någahedning
folk som levde så å sei bare me moisefiske (Suorefiske).
Nå der å på land ver, drive her tit vraggods tetans, De
va då lett for dei å bygga seg hid, å stur te å leva i,
opbrenne va her nokk å einen, lyng å torv, Dei rettleia på
strannsteinan så dei kunne dra båden sem på land,
De heite slebeståe hundagilag. Dei jekk ikje te kross,
hel tjørka, å va ikje begravd i kristen jor, Dei hunde på
åy å i kvar ei mig. I storm jekk renninga em i deimste
stur. Dei va hinnan te på lidelig hjelp te å holla åne me
lagsegader å ann ran, for de fekk dei frit setta seg te
på hans grunn, å fekk mannemad (Mjøl) for hjelp i ånnen,
men dei levde mest bara å fisk, Tråg me kragt fisk stoalti
på galve, å falkje åd maien fall å tråge ka ti dei va sultne,
Dei ælte som utvi, å angan sodd som kuring på strannsteinan,
omkring 1780-90. blei dei seinste stur reven i Endretalven
Nåsvig, å Kolvig. Dei folk hadde æignahn for garpen.
Då der i eldre ti knakt va någe innførsel å mad, va
de honen som folk lifa på for fodnanl te livhjengd,
å alle såg op te trann-^{sordrittent} me stor respekt å ætels både hús-
falkje å dei som hunde på garstråuna, De jore te at han
hrysta å mouska seg, va stå å någe dæven, å jore bara
de arbei på garen som han tote va mennesligt, å hús falkje
torte aldriq hessa, (Ræba, Sladna) på hann, for de gale, dei

mätte meda at han va försörjer for flokjen, a styre på brüge
 que alt arbei are ront, sålenje han holt sjøde ma kongens
 stempel på a sodd i kagsode, a eg he høirt am mang ein som
 ville vera kar, a va möje a stodder, men der ein mann fell
 fra, (Dæide), va da frygt som ove konge a lann, Gerent kunne
 bli liggans i avelta, så odelsmannen mätte ta i styre me
 de sama. Flabro va nasjonalbro fra umindelig ti, men
 glokage he ön vore möje brügt, a sodeglokage i bagerogn
 i seinste part a före århundre, inså hellekage på ei emmenura
 apleda steinhella a svart gamal brömad som dei gamle
 meinte va den elste nasjonale brökost, Dei fortelte om kane
 i gamal ti som kunne gå ind a ribba kodu a strä på ägrompa
 der da sjerna fyst, torka da, a mala da på innetvædn, baga a
 steiga da te kagemad på heide steinhella, på daen. Före va
 der nöu på salt, så dei soltorka fisk, a da blöit am, a stamp
 am, a bland am me mjöl te kage. Mjöl vant rogn hob te
 koge rognkompe a de gamal kost. Torka malen almestork jögöt
 mjöl, inså mäsemjöl fra Islandmäse, a jeidebrö, som a den
 brette mäse som gro på berg a fjell (i före århundre brügte ferge)
 den mä pellas i sjya donkje ver, leggas i lüd, torkas a males.
 Der va helsehod: bork a mäsemjöl, men forebork a forjiftig.
 Dei planta alm atme vannseg for nöu sküll i krig a nær, da
 mätte dei soba hob mange slags rost torka a mala a ha hob
 me mjöl, a da hante i infredsära 1800. 14 at dei fire germen
 man på Houris slo seg ihob, a Børen Houris delte ind brömad
 te dei te daen, De jone hiebmann, hell garfid på mang ein ger,
 Der va som tiast nær a madnöu i gamle dae, De a folk född
 i tia 1800-1850 som he fortelt meg detta, Fra Aril akka stamm
 fars te, te omkring 1890, sädde folk möje reinkodu (Bygg)
 te bro, a helst te siktemjöl, a gröndemjöl, Reinkodu va tilig,
 va stiv på strä. Sto seg for all slags ver. slo sjellan feil.
 va da kodu ein mest lidapå. Den gamle norske snørpehavet
 slo ön sjellan feil. I gamal ti brüge dei bara stark bakegore
 te ägre. Omkring 1860 tog folk meir a meir a spadde op slette, a

myr te Kodnagra, som jorpla blei best i bakkejor, så den
 jorplan som lordreir byggen, å go Daus have den gamle
 snarpehave, for den hadde tinn marg i seg. da komme
 bring pa 4 te Bengelstjor, ^{ala} fra 8 te 1 1/2 tonne have ^{å meir} kodu.
 For å komme så sa tiliz, å da høiusta tiliz, grov dei hale mitt i
 ågran jonom telen, å ma spro kasta moll utove, den tea op
 snø å tela, så sola snarer varma opjora. De heite å jorsla
 ågran, Førr: tia å te aldepar levde, etke på mennan hadde sidd
 a, lykta dei kvar åger. De va at dei hadde ei skel ma
 dibe, hell innidd vann, dei stakk tri fingra i vann å
 dryppa et par dråba på ågrenompa der dei seinst sidd
 ka dei da sa, veit egkje meir enn ka dei førr sae i hatten sinn
 i kjörka. Der va än någa mennu i aldepar ti som i ovehine
 sto bare te helte nå dei sidd, Prestapar å andre garmenna
 heste fader vor ove satorja for dei hejynde, sama for
 kasterkolpen. Så lenje som någen veit, så he fladbrø
 vor nasjonal kost, om någen meinte at kompe å tage
 va jänt kost i hedningti, Fra omkring 1820 kom smätt om
 seint jorpla i almindelig bring, De va da röfleked jorpla
 ma jube gröhel, Da ågra mest a små, ner te 15 a 20 □.m.
 sidd folk jahn anna free fortett, å for da möje småjorpla,
 faltje he da: tia toga småjorplan å knoa dei bro an
 havrenjöl te fladbrø, De fladbrø som va före den ti
 va mjölbrø, å da mange kjeringa va utomnige å itje
 jore seg löre så fladbröleinen va tytk ma röjflak
 ka på kantan, å soddrypp, å kodne formöje töitka, blei
 fladbröe rant, å vout, å he alti tradd ängvahn klamp.
 Dei knödde store deitnöe i gamalt ti. Der va to gange
 storbakstom äre, trast for värminna å nå dei fekk
 mjellen heim om höi sten. men va der store flakten
 va der än någe klattbagst, änså ma mjölbrö nå
 jorpla itje strätk te, Kvar vedog mann hadde
 alti kodu i baghanna om der kom krig å när, De
 lyddes a, å de vatje kongens stoll, men stoff for sömna,
 sae prestann -

4)

5) Folk sydde hol tvo samsjenn te sakk te hatodni, å hengde
dei op i kroga anna minas i loa, brit for utvi, dei neste
hadde stolpethu me kodning å mjølsæe (Kjær) ^{plagg} åite
ha mad i, For val hundre år sian blei stolpethuen
skrobhelige, å folk bygde seg byggerhus me bagzien
å hús, å dei evneta roigstaven me lopt, å hadde så
kodning, mjølkjiste, å fladbrösetningan på lopste-
Emetvedne he i gamal ti vore möje i brug å ^{me} jöime
anna på någa. Omkring 1750 hadde dei på garantangelam
betjekvedn me Kjodna "Stemmen Teinelaie", Kredusteinam
å bara hallsåstore som betjekvednen frå 1890. å.
Der va allti Kappeng på garan me alt da misse-arbei,
så ai me å vora dei ^{lyste} te molla me kodne å få
heim ete mellen, å ta på bagsta, De va ei råbanne
skamm for manfolk å bara byre på rygg, autenn
branna frå skoien, å fiskekorg frå sjöen, De va
Kvinnfolksarbei å hallo ågren rein for ågretkål, döim,
å sodaks, sjitne va dei allti på nevann, så torka
dei seg på statjen, så jekk der snart hule på Kver sia,
å dei sette bod på, Kalla hånmboda, å da blei te at dei
sae nekk i hånmboda, (Vont: halta.) Som ^{at va kjær} me ånga, så va
de mannen som styrte å sae te nå kodne va sjært,
å Kvinnalkan måtte sjera da, å ongan hinna da, mans-
arbei va å staura, å lessa ^{me å Kodna} byre, da va mode, foraks
måtte itje henga udan på byre, så dei daska å slepte kodn
ette vega, bannan måtte lessast me toppann em i byre
frå Kver sia, så la dei någa plagg på toppen å hoie i loa
for kodndris, å så ladde (Stua) dei kodybannan ront der
me toppann mod Kverandre, ferdig heite da kodustaan,
De va Kjestjinta å dei store ongan sit arbei, ai å bara
Kodustaur te ågran, Kodustaur å forlange te byre i alle Klei-
vann, å vome te bara på akk, De heite ei säga, at ågræn
Komm å frista ein bone, for å bli friam, ba bonen hån
bara heim ein kost Kodustaur lyst, Graen me någen på

aksel strava, banna, å sveita, for dei spriga, å for nagen kvar
 rei, så settam på ein gloanne ei, å såttk ner i jora.
 Kodu staur låg på staurtrær ove læven, Læven he kauske nahn
 a de lågaste, amestav(er), a nokk eigong moje set. te pynt
 på fællesnabne. Nå kodne sto trøsjast, tog mannen et
 bestemt antall kodubann å la på kvar sia a lævegålve
 ma toppan moft kvarandre, de heite ei berja, å mo
 trist, (ån kalla flöiel.) trøsjja, å dalja hann kodne ud almann,
 smide dei, å trøsjja atte, å på slutt trøsjja de dei kalla å trøsjja
 i haln, så va der tje meir kodu ette i berja, så fanga
 hann halmen i hot: datt, å straaen enn på fløtræve.
 Mo et hemsel såll hemsal hann så den små haln stult
 frå kodne, å nå der på lævegålve va et gatt lag kodu.
 6) fólde mannen de ap: setje, å ferdig ma å trøsjja, heite
 de te å jorr ap kodne. (Rensa) One høgsæde hang stolpen.
 Heilt te omkring 1890 vnyde folk på garan høgsæde. De
 va stolen i høgre ænne a høgsæde bore. Tjeringa: ud a
 høgsæde træmsonga, Nå kjem far, hvirte eg så mang
 ei gong, ront forbi. då va dei meste bionna reint någa
 brölaba, almindebig har te at slen, å ansigte full a sjegg,
 å nå dei fuiste ma iverlippa, såg dei morderisk morder
 ud som alti naturen ma sjegg anna nasa. Sjegg a har
 jalp dei te a brystka seg, om ein treapart a bionnan
 va någa tongnemme stæddera som knapt kunne
 slå ein spizer i ein vegg, Middag sår dei et par tima,
 å så bolla ma gløheid sterk kaffi etepå, Framme i
 læven sadd mannen å ma stolpen kasta et gramm
 kodu a gonga mod den endre vegg, kodne datt så
 mer på gålve ette tungde, å gohed, i tri lag. Fyrt komn
^{ogge a} den mærglause lete, så middkodn, så de goe
 vøjje kodu som dei brugte te såtkodu, tien å toll,
 å te sigtemjøl, hell te fompstaze, å grændemjøl.
 Midkodne te bro, å leten bløit te kraturann,
 Kodne tog hann op kvar slag for seg, å hadde i søjja,
 å lid, Detonne hemma at dei koste grøibe på leten

(Lettmalen.) I gamal ti hadde dei emnemira tørke-
hella i tørkehús a gråstein me towtag, anten va
hella ein flad stein, hell a jedu, a da matte dei ^{fast} ~~fast~~
vira a vakta fodne na da va kjört nokk. Binde folk
nær bakk, sa va der mang ein effessency mann som
rigga te fra botjen eitodn vira på tørkehella. Bådet
a tørka fodn, a te a steiga kage, a fladbrø på helle, ma
der ulma, hell brenna svag ell onna, da e brennetorv
go te holla ell, ligeins pennebrø ein raga hob ette hogd
stogter, a da der heil te omkring 1880 va mange som
itje eigde vesag, men har heim brannam a hotta
dei me oksa te brennere på hoggedobben, på bagtune,
sa va de sjikk a sofa tūne kvar Lordag remt for flise
te Søndae, a hadde flisen hobma i husebenjen i
torvsvala te bagstebrenne, men ellen onna hella
matte itje hell vara for dase, for blei leiven for
lang steig kunne am bli stalsteigt, a voun, am
hann sa blei bløit, den som steigta matte ar a
te ma ein staje horta trakkale i huse onna hella,
a ma ein kjarr lyng, hell ~~em~~ ^{em} trist, svispa op ellen,
onsa ma ein liden hann blasebelg a sjenn
te a blasa ~~svik~~ i ellen. Forritia hadde falkje
roigstave me peis, a i oldefarsti lekk dei ~~ett~~ ^{ett} ~~best~~
mira seg a gråstein storstein i kjotene me piba
ove taga, Storsteinsbedden va lagt av hellestein.
Forundann rauntre ma stora te a lenga gryde i,
sto der ein trilegga branfod a jedu på bedden.
da sette dei ei halltønsgrinda nage på skra på
branfoden, hall fall me fodn, a ma et kalla
tørketre, rotla dei stott: fodne, a heid a a te i
et fodna for a kjenna na dei tote da va kjört nok.
Kvedmen va i alle daga kleine, a sto da bli sjikkely
mjøl, matte de malast tvo gouje, men mange matte
sjå på sjellingun, for a mala de ove, am eigang ga

№ 4. mange å lange sæe, derfor tørka dei da alti vel
 moje, så mjøle blei både mørkt å raut, å brøderette,
 helst av snarpehavren blei lange å starpe sæe, å
 derfor da gamle av om havelersa å strygsjorta.
 (Sæen fast: halsen, å strygstobban fast på kroppen.)
 De va mero for augan me kodutørk me å steiga
 stogepa i da varme kodue. De heite at gryde kom
 fra Frankrig. Åran 1870-1900 jekk da jåvnt
 te hage me fladbrø bagst, da va sjøfart å Amerri-
 =kapinge som ga folk någe mellom hennann,
 å da ettervert flere handhandlerier me stabla å
 rognmjølsakka ^{7 sp.} å ta moje jann å tvær mann prata
 om at fladbrø va sont å gått for tennann, å
 stomp ødela både tennan å maien, så va da
 lyst ång av penga loss almindelig folk, så meeneste
 lig hang te maktighet som jore at kjøbemjøl
 te brø jore te at stompen ettervert udkonturerte
 fladbrøe i netute år, sjont ordensfolk fekk et
 ganske gått sigtemjøl å sit eie bygg å hovre
 i sigt voven å hestetagel. Nå ei tørka, va tørka ^{Kodue},
 øiste dei kodue ud å gryda å opi fjæringen, å så
 hadde dei et heiljord dryptetråg me ei jiduplata
 10x20 ^{cm} mitt i bota som va fall å små liale, å nå
 dei ma någe å da tørka kodue i tråge drypta da reint
 for brø å stor, datt da små ugros mellefræe ud
 jonnom liolen, for kom melle me i mjøle blei
 ein tomleu i tråve å maden, meinte dei gamle,
 I sveite, å me domma teloftis, nå dei sto i fjøkene
 å drypta kodu, kunne ein knapt sjå da kvida i ønen
 på folk for lort, men der va glee, å alle fjåge nå
 mellen (Mjøle.) Kom ^{att} fra kvædna, I hagsta nå alle
 stovde å kava me så moje så dei va mest
 Kroga, måtte alti mannen ha etko revoren

Drå hús, for da paste itje á vera hót ma mad
 á Krínfolk stell, menn um krellen va da han te á
 bara dagsdagsta, 10 leir á gonga þiggans þá stragarum
 inn þá stolpetú, eller appá loft á setta de i
 setninga öve ein maustige, Ein måtte bara dei
 þessigtig far itje á kyakka nágen leir, men da
 þyrje founne dei alti: om mange hadde bara tomma
 þá heile norann, Da va ma þógt þrist dei alle
 sag op te faren ná hann bar bröe þá þess om
 dei jore 95% av arbeie for da om áre, þa þrysk va
 han öu ná han om höuften leimma som
 lamme stratten, men Krínfalkan tradd heile
 þyrje ma alt kratur, á sjellan va ein mann
 trüans te salta ^{þess} kjöd hell fisk, Krínfalt á þodu
 va arbeidstrala, men sjetslige, á mennan va
 lisesal á sto itje forta seg, á náge som gamle
 folk anná kann fortala om, Da he eg þóirt máje
 om, á seet, heilt ud da þero árþondre, Da á þessa
 som i detta árþondre he jett alt sjöþygd á lands
 þygd, falkje sjöþud á árdensans, á kúmane þeim,
 ma ein overkommelig angeflakk, for ma varierende
 á nokk mad, á her bara ein liden del inne strænka
 hell stoddere i mod þess itia, Arme, små tvinginte
 úplasse av jorþbrug sto aldri vare þelygd, Da
 staba úsldom for folk á lann, Dei gamle fladbrö
 hellen va ronne, á Ca 30 tomma tværstöre, á Ca
 1/8 tomme tyfkk, umkring 1890 þringa dei helle
 dobbelt så tyfkk, á ma et kantag þá kanten, Ei tyfkk
 hella, helle here þá vermen, á þröe fer ein jánu
 steig, Fladbröe blei þödere konne þaga tömmere
 á fekk her smag ma jorþla kúna i mjöle, deien
 blei seigere á betere te þaga. Frá gamalt sto alle
 þjeringa á dei elste töusen konna þaga fladbrö,
 öusa þjenesþjente, Frá gamalt ti á þá umkring 1880

Nº 5-

holt folk flest tjenerjente om dei så sidd trängt
i da. Mange tjente for maden å någa klesplagg,
somme fekk en ein hell tvo daler i årslønn. Her va
notik a gutta å jente da som måtte å kjena 13 å
14 år gamle på i dei meste heim i mi barndoms tid
sotika foreldram for kvar: Gudsjilor nå å dem
framfodd, Menge tog seg någe fja: stog i mark.
(For 11 a 12 timas dag kr. 1. a matroslyra 36 for månen)
unge flok jabut 6 te 10. Olelsmannen va jabut bortmed
30 for han sekk jibta seg å oveta dei skarve småbrug.
Her i sjibygga der vanka da fleire lønsonga hell
nå, for itje alt overskade någa seg one te Halland
Engeland å U.S.A. å blei gåans å ditte i heimligheda.
Her tre alti vore ei å anna tjenerjente, enda hell kane:
= a bagstejente som tal hatt ruf for å tommå бага тонтågätt fladbro.
(Lint som bakhelden.) Nå folk fera seg te bagst, så
vaska a huytta dei jorplann i kvar emne å ma
knivsadd pirka tid makhalen for dei tagta dei,
men dei meste tjeringann jore itje da seg jore, men
taga jorplann ma alt skrell å makhle. De va
gätt makk te onzann, å dei meste бага klamp: for
de å någe a ein tonst å бага gätt å pent fladbro.*
å tjeringann fekk alti leiga bagstejente et par dae,
for der va få mennu som ville finna segi å åda klamp,
å tjeringann fjerritia viste å stikka te mannen å da goa
som fands i lins for å stå på go fod ma kann nå å da
ouventt. Om de va gamle kane å ente (som kunne ja fekk
ront fra lüste lins å бага, så treite dei bagstejente.
De vatje bara ukonninghed ma elendig fladbro i så
mange heim, men lisesel, å trösta seg ma ore! De
fo' alt som fylle.) mens far i hagsede fekk de meste
å besta i alle målan, omgangslereran: va on snoge
for å kua bodu alvår, å vyra hels far å fremman
folk, men fra 1880-1900 blei da meir å meir
*(Soddesiri (Sittelij å lisesel.) Va ängvahn på dei meste bonetane)

mode a bring at småbrugerne som kom heim fra
 sjön a funaiten, at dei laga seg, a kom me barta,
 da rakna da ettekrart me a myra ein far a
 hogsede hans. hann blei goslig som ein sel, a
 enna meir menneskelig. detta århundre slett
 a snön som ein engel. ^{i fasette} ^{30ere} ^{stelte} ^{falt} ^{falt} brugte säll
 som a gravere hell sigt, a sällde säe fra mjöle.
 Säen a de arfalsmjäl som ein sofa a leiv a hella
 i brösteigung, da blei blöit i südre te kreature,
 Na ein laga seg te fladbrötagst i föreärhundre, sa
 lae dei bagstebore pa ei tommtomma atane veyjen me
 storsteinen. Bore va a kristefri tommebor
 dreven i hob me 4 äga pa ann sig dei tro quidre
 ägan a grada enn far a holla ^{hobren} gatt i hob, ^{bagste} bore
 a 4 fod langt a 34 tomme breit. pa ennam a övre
 kant a pämagla ei ca 1 1/2 tomme hög list, kalla mjäl
 gare (Öre, gar, hell gar, a huse pa jorvidde me jere
 ront.) Tennant a bore a klampa som a sorrate
 klampa i veyjen, sa bagstebore ligg fasta stöte
 a kjävla pa. At bagstebore a sa langt, a far at
 der pa vinstre sia ma vara plas te knoa ^(mjölstätt) a ilodde=
 ma breiemjäl, a pa högre sia te kjölen, a ^{steige} flöien.
 Ein bagstekjöl veit folk flest koss ser ud, ein flöi
 a üda hart tre, a ganste lig et treagga sver
 üdan jalt, den a te ta ap den ud kjävla leiv
 pa bagstebore. Dei stikke adden enonna op
 ette mitten a leiven, löfta sa smatt, a rulla han sa
 dobbelt öve pa flöien, bejonna sa pa högresiekant
 a hella, a rolla ann sa te vinstre a flöien a öve pa
 hella. Da dei slutta me ennemirte helle, lae dei
 jeduhella öve ein brannfod pa storsteinsbedden.
 Knätråg sto öu vara üdholä heiljörd fra ein
 trestamme, ein meter langt a ein halv meter breit, hell
 större, a me hale i ennam te brannfang. De hande
 at somme brugte ronn flöi som spisse ennem a et rivestöpt.

9)

Me storbagst fomme dei holla på i tri vege å meir
 Dei heijute i ate å holt på te 10 omkvell, ein flink bagste
 =jenta fomme бага någe öve 100 leiv te daen, å nå bagsta
 va stutt, va alle dödsens tvöite, å lorten fomme dei
 måga üda hüs, for dei jekk alle enn å üd a hüs på
 tofla, derfor tog dei ud dotena å alt som dei ville
 vatna for före dei heijunde, Der va plass te ei
 fjernigsgryda på storstein på sia å helle, så koga dei
 den fall å reinsk smajörpla kvellen för, så sette dei
 knötrög: å sjäppemäl ^{fram} faldt me nijöl teröttis, å da som
 lövte te bagstebore, Hella lösa dei onna förög te
 tanna, å på storstenkant et lide ilod me vaun,
 deri sto ein penne me ei lurfilla gorra te ennen, å
 heite rövipa, på bagstüne sto ^{lagimajörpla} garple kvedna på
 fire höge hein, å dei stöste ongan måtte vera dei
 fyste appe om märan för å mala, dei jörplann va då
 lönta frå å stå i gryda öve nåtta, så blei dei en sei
 gers å bera te бага, å da va jöint ongan sam måtte
 knöa, å sette öra i å konna knöa gätt, men der va jöint
 et vokse knöfalt te å steiga fladbrö, Da e ein övelse
 å konna passa ellen onna hella. Formöje, å förhide, å
 leiven blei üd sjend. Bakselejenta star me ein
 kniv öhne te leiven frå knöa på bagstebore, elta
 da på bore te ei ronn kula, trykte så kula flad,
 klände å svinga så öhne ront mellom me övann
 te dei kjende at da blei et passelig öhne te leiv:
 da som då stötk öpi mitten a öhne å va formöje,
 tog dei a, å la bort i knöa att, så strödde dei någe
 breiemjöl på bore, å me kjörlen kjövla öhne üd
 te ein leiv så stor som hella, Nå dei kjövla fomme
 dei ^{öve kjövla} för leiven te å svira på bore, av å te ga dei et hide
 trykt me kjövla i leivkanten så hann festa, å vips
 smide dei så leiven me kjövla, Da va for at der alti
 måtte vera breiemjöl övann leiven så at ann ikje
 me rå dei, klina seg fast i bagstebore, nå dei kjövla ann üd,

halldkjörla samsa dei den i jübne kant, Dei la vinstee
 hann flad på kanten, a ma högge hann flad ^{högge} stöite så med
 leivkanten, mens dei på same ti svinga leiven ront på hore,
 a da ettepå nå dei kjörla fekk dei leiven jübnt ronn.
 Sette hann seg på någe plass fast i hore, hell fekk ei rest.
 va da a löisa de forsizlig ma flöien, så någe breiemjöl
 onna, toia de sonne i kant öve på kvexandre, a kjörla de
 hobatte. De kunne hanna ma Klein Knödd Knöia, hell
 öväre ma forlide breiemjöl på, men ei knap hendig bagste
 jenta va go te a rolla kvar leiv på flöien a lörann
 atte öve på hella, men der måtte alti lysa et par käle
 hell ei go hengelampa ma bagstehore, lide lys som
 der va: Kjökenan förritia. Gemstjenta hell ongen som
 Knöia lag på kne på gulve atna Knötrage a äyste mjöl frá fjöpa
 på jörplemassen: träge, a hadde följje träd (lide ^{önn} jörpla, hadde
 dei någe vann hobma. Knöia va te anlag 8 a 10 leivabona, for
 store knie mille blättua, a måtte da i träge a knöast-
 öim kann sjä på jörphella om n a paschig varm te a legg leiven
 på, hann törka strags, a der bli någe blöre på, Så helle dei et
 bratt ^{hatt} ma hellekanten, a ma ein fast a kostestrá (Störe störe
 strannstrá) ^{störe} de gramm löust mjöl a leiven öve på bratte.
 letta, hel losna så leiven (ma ein steigeflöi) frá hella.
 teg så den blönda rivrippa a svinga den ront öve på
 leiven så ann bli någe vada, så ma ann ligg te de
 törka öp, a da sün ann ^{öve} på hi sia et lide hel, a så ront
 atte. O hella någe heid ho dei et par sinle steigeflöia
 te stikka mellom leiven a hella, a bli hella förmige heid.
 helle dei leiven på dei tvo flöian öve hella. De heite a
 steigame i lofta, a bli leiven någe brend, va da at
 der va helsebod i brend brö, a at bodu fekk klak rist
 a bli go te synja. så brend brö smatt öi nerfor kleina
 om da va vout. Gud la ötk i sje fattas brö, ^(sjakke) sjöba da for
 i krona. (Den gamle i follo) nå onganu rýjja seg ma a
 få mer brend a vout brö, som der has mange va nokk a.)
 ja me veit ka de a a sulta så så mangei gamel hesta 1885-90.

N: 7.

men brø forliden steigt å liggens i setning, vil myzka å rjemma
 ud moje brø. Om kvell nå bagstejenta hadde madd sit tal
 a leiv for daen, åd hui kvellsnad, da va der alti någe kvia
 ette, å da va de sjikk at ongan hadde moro me å dälta seg
 te a dei, menna Kane. dyr. Krausa. å Kringle. å steiga te seg
 på hella, å ette på tog bagstejenta å Kjövla resten ud te ei
 tommetykk kaga, hell leiv, som dei kalla lossa, å tog
 hui på to floia ove på hella, å smüdü da u va hall-
 =steigt. böita så bort ellen, å lod hui så ligga på den
 varma hella heile natta å jora, å steiga, den blei da söd
 i smag, å alle tote gått am lossa te märensud i bageta.

(Da va sjikk hos alle forritia) Dei fa som kjöbe mjöl på kranfju
 nå å бага någa leiva legg papir på bagstebor te kjövla
 leiven på, de å moje lettere å ber te å бага brø på.

12)

Brö te daglig brug hadde alle: brötorg, svege me trank mitt
 på, dei la lögre hämpå leiven te stötta inud, å me vinstre
 bröud leiven i tvo, å dei i tvo ette, mens man lägg på setning
 et par så brätne leiv, kunne gå i kvær eme å korja, Plassen
 va å henga på ein knagg. tops kjærken atme kakkelögmen.
 Kaker (Kausje for at dei steiga agustage i taseu, forritia.) Te milti
 brakt dei bröe meir som, smörte någe smör på ette da
 dei hadde rä te, men la mest me soul på, de kunne verra
 mösmer. Kaga velling å mjelk å mjöl. sjeld potkast å sür mjelk.
 Rammest me moje karve i - jorplast å stampa jorpla i mjelk,
 salta krydra ön me kost fisk hoba me. Fiskelever, fjöre
 å rognkompe, salt sill å brisling, ^{Spejt dei å spejt mjöl} å anna som dei måtte
 ha i hüs, ^{smörte} bröstyka lae dei 4 å 5 ihob, de heite hede.
 Söndaen fekk bodnann jedna ein Klatt smör ud på
 heden, de heite Klinghede. Söndagsmäran stomma
 kana någe sönkjödfeit fra kjödsupgryda å i et fad.
 å alle doppa fladbrö i de heide feite, kalla mälja, å id
 De va eldgamal sjikk. Te småongan å te gamle folk
 me kleine terna blöite dei fladbröe å laga heda.
 Nå de måtte nedest så va der heilt te omkring 1870, å å te
 at folkesfolk å andre stakara, som heint ud sülta ud a verra.
 å for 135 år sian bara val et hall sneis gamle skrobelige

sengeriggende, som ~~as~~ presten å naga here hönna (som
 avla 10-12 tunne koden) fekk naga rätt havretodn amaro
 nebutte: styrer
 av sognu te å leva a. Ei mor bringte förr mjöje å sölla
 fladbro te hönnan. Dei quobba bröe smatt mellom ueran
 å opi bolla me mjalk, helst sær mjalk. På slutten a
 bagsta bagte folk alti ein hel tvo daes lepsa, (dei som
 tradd nå, av sigtemjöl) å helst då her kom rog å kreide
 i handel, (förr ^{bringte ein} jöbnt me sigtemjöl te breiemjöl). Lepsa
 måtte roast meir jöbnt me rövippa å steigast för rigtig.
 daför eva der någon som bara hallsteigte lepsa, å lae
 dei i setning te andre daen, å ga dei då heil steig, 7 seinste
 hönndre år bli då bring å legga einhel lepsa i hob i fire,
 tui må då ligga me röddria på varma hella för å vrera mjöl.
 Dei eda meir knøphendig te å få blöida te bring. Någen tykte
 ne lepsa бага dei ån förritja, kalla skälde. De va gamel
 spilt å bringa smörte, hell Klinte lepsa te jistebo i bringte,
 hælft å veitle, å söndag. Lepsa sto i setning som fladbro.
 Te Klina lepsa legg dei lepsa för lepsa me vrangria op
 på et bor, å dynta dei öve på den ria, helst me mösa.
 Nå dei hadde nokk lepsa blöit, bratta dei den öste tebage
 i tvo, tui bli då me röddria op, så Klina (smöra) dei et
 trifingra ~~bröit~~ smör rann ront lepsakanten, klypte
 kanten rein rom. jone da sama me andre hæluta, å
 klypte så den doble lepsa op: trifingra breie rebba å
 lae dei pant terattes på et hælgedagsfad. på julelepsa
 skriv mora me smör för bagstar, hel naba på dei
 lepsen dei sto ha te möransmad. De va så jont.
 smänvid skapte ube skrivelij glea. De va ån jilt för
 folk må dei av å te om veza sette sez om kvell ront pais,
 hæligger, hel ogn, me fladbro i kvart fang, å steigte
 penne steig: sill, å bristung, på glödnann, å ad, å dei
 gamle lag i slag hontgen i agutrona å fortelle säge,
 å sette på teina ozgan ostemanna å dyr i grua. De sada
 fallge på skammel å lagtrakk. Hellekage å joppa å mjöl
 he lenje vore bringt, men a ei mjöl ärsle: så seie gamalt or at
 kompe å kage före mang ein mann på fallanne Klage, (Armod.)
 (Julelepsen va naga mindre enn hella.)

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

Fylke:

Tilleggsspørsmålnr.

Herad:

Emne:

Bygdelag:

Oppskr. av:

Gard:

(adresse):

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: ~~Kværande~~ (ta også med ~~alder~~, heimstad, yrke):

13)

No 8.

Omkring 1880 kom her fleire landhandlarar, meir lillig
 rognjøl på lager - fiskara - sjøfolk, å kulst folk meir og
 i 91. S.A. folk meir penga ^{STAD} i mellom nærar. De heyrde me
 kjøpemejøl te grønd å agustkage, soddetkage ^{meir laga jær-}
 dei kagen ga mageknub, så tog folk på å bygga bagerorna
 som jek meir mouning te skårstein, Dei va å grårstein, for me
 ellast mårstein, meir trakk hæl ront, jahn någa svære steinris.
 Dei meste va omkring 3 fod kvær væg ennending, å 15
 tomma høg, tog 18 å 20 vesjje te apheda, tog 22 stampe bro-
 hell ein fjering rognjøl. For dei hadde sement. detta dei
 skårstein å bagerorna meir leir. Kleins va murrerann, å
 agnann, å moje bro rasteigt. Dei laga sen ein jær av jær
 mjøl å vann, dei kalla surdei, som dei bevarte frå gæng
 te gæng i et mjølstaub, å folk lante som trast surdei
 å kværandre. Den grære rogstomp tagte meir aran, å da
 jekik jahn te bagera meir flad bro haging. for nå dei hadde
 nå, va de nysa matklizer, Samme kane slo seg ihov å laga
 på ei gong, for å spara på meir meir varm ogn, å da måtte dei
 holla de meir å laga natta dag, å der va ente som laga
 for folk, å sjekik va da å je et bro. Slize greie seg frå å
 trønga sogna. Rørranna meir brogoss syntu seg smert
 i skole i heim, å ente bedre folk smide seg på væg
 å sag bageite, någa år, å mest kvær hadu hadde
 sel tannerverk, meir å meir smittsomme sjjig domma
 å dødelighed, Apateke: huyen sto støtt fall å folk som
 sto ha blanna, Ei hallkrona Hofmansdraba å ei hall næfta
 for at kansen kunne få råba, å få luft, nå dei tiast ville sprekka.
 Dei steigte in soddetkage i agustasen å glogkage på glødnann

i hageragnen å sette trollkryss ☼ på kagen som folk
 jøre i gamal ti, men de va å bli usunn med, Heile heimann
 lidde for maklighet, som heila folkje lie nå for alle vil
 leva på den som produsera, å spare, for ein hær a statskje
 mestemend a millitære sabel å bagerdringere, men de tog slutt
 med ^{den stive} må gråvstomp, Dei klåvte dei meste bro i tvo, å sette
 dei sunn i ognen ofte, å tørka ann te karing, omkring
 1901 reiv mange dei svare agnan ner, å bygde agna med
 bere trekk, å bara 12 tomma broge ennendig, som brante bara
 like ve, å 12 a 15 bro, å da ettekrævt bygtes hallfintbro,
 å tog på å gjesla broe, dei smorte någe eggereire hell
 sirap oppå broe, å sette med kniv, hel gaffel 3 a 4 hole
 i toppen a broe, lae så dei rå broan 4 a gonge på ei
 spag ein ove glødnan i ognen, Stomp a karing blei ein
 lettere te å mista ud bonde a fiskere te fiskan, hel
 fladbrova, omkring 1910 blei da stort sett te fintbro
 blant folk, å da jekk de fort nerone med kodnau å
 fladbrovst. Da va der mange i bygda som hadde
 grave tjeller omna hus, å bygde storstein å liden hager
 agn der. Da blei der rødig gøtt plass i Gjokenann, munda
 va der alt kommen mange ve å Palkampjra i Gjokenann,
 helst amerikanske. Te stomp rora dei ud surdei i vann,
 å sette dei i knøtnag seintam knell, å knoa å elta op
 deien på bagstebore tilig om mæran, for hann itje sto
 jera val moje, ^{i huse bli mest durt} Na veen i agnen va ud brendt, såg dei
^{i munningsen} enn om mursteinen va ^{heid} kridg ~~stamme~~, å dei stakk on
 ei hann ~~en~~ å gjinde om han va paselig varm.
 Redskab te jorra agnen rein med sto i ein balje med vann.
 De va glora, et hallmæne stoffje 1. 1/2 tom tykt ~~for~~
 spigra te et skapt, som dei klora ud dei største glødnan
 med, å ud på storsteinsbedden, så te med den nåde
 sohen, ein staur kløvt i emen, å i kløfta va patka
 ein fast med rå einer fastorra med staltrå, så
 hadde dei ei gadnelilla sorra å spigra te emena ein
 staur te å firsoba agnen med, men folk va tje på
 nøtne, der va alti trefal fast omna mange sine bro

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

Fylke :

Tilleggsspørsmålnr.

Herad :

Emne :

Bygdelaag :

Oppskr. av :

Gard :

(adresse) :

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn : (ta også med alder, heimstad, yrke) :

14)
No 9

Dei kasta ein mjøldost end, ognen, & såg på de am ognen va for heid. De sto vera stigt på amking ein time. Tålig gatt stelte folk laga på storstein ma pødn, ma lange jød skapt på vasselkage, monka, fakkels, gøse, fathigsmøssa, thänningkage, pøtthertkage, & pebberside, m. m. Panna & pannekage va brigt a fleire i siste parta fjerearlundre. I detta arhundre & de blith meir & meir te a kjöba fintbrö, a fine kage, kavring a kjöls, a da juleren for amking 30 ar sian tekk hüsmer skole kvart ar. bli deiras fornemste konst a laga blodkage i tomfyr. Ma verdenskrigen pengeflömm 1914 larte folk gjäbut te a kjöba de som kjölast komme te hüsbehov, a jörbrög i Hydra bli mest te a avla någe letvint hoi, fleire oprevne små klime, försömd, urimelige jörbrög. Kom i ävelta, a afalka. Folk larte ettekvart arden a reinslig hed ma a ta te ansvar for ein overkommelig bodneflökk.

Ma storstein te kjelleren mista kjätene någe a sen gamle prygd, den 8 a 10 tomma tykke, 8 kanta, ma tonge, a tagga, bli a brunnalte storstein - stälpe, hos somme va ann krada. 1917 tekk Hydra elektrisk kraft. sian da he de gatt gjäbut framn ma a själta jöd brennetomfyr a hüs a feije seg atte elektriske magasin tomfyr, a tinnermura klarastegryda i storstein i kjeller. Anna seinste verdenskrig, måtte dei meste laga sit eie brö üda den slags mjöl her va, men de konne bli votsä gatt, for dei meste garbu - gora a småbrög, hadde någe a sit eie mjöl

koba me, undann at nagen tøyte veda, d. a. a
 der va ein masse som kolt både gris & hons
 som aldrig fjar hadde hatt, a de sag me at kveide
 aks va lige lobue som i staten, a havre som i Kanada.
 a handige folk. ser lidrag a dypta a grifte, insa ubandige
 som jor jora terre hel tu va, Dei meste folk
 kjente sa mange penga anna seinste verbersting
 a pengellommen helle pa, kausje helst blandt fiskera
 & smatbrukera, Na kjobst sa a sei all lros a kage-
 mad fra buy a landhandlerlagerian, undan naga
 kjorre (sote) kage te trogtie, a blodkage i
 magasinaguen te sondeen. Jenz ein mont: Hidra
 a andre sjukygga, vil ein khabt sjä ein liden
 havreager hos dei som he hons. Der fins kausje
 naga fa som om trausten ser hos handle-
 =leren kjobt naga kilo havrenyäl, som da laga
 seg naga fladbröleira a store jorpla, sjont mange
 jedtje a avla notk jorpla te traustring, sa både
 store a småbonna he jabut jorpleroiu om vären.
 Smajorplan je folk na te Krature, for mange
 fa näfortia Krature sitt svart kleint. For ^{mange} pluga
 a ahent skull i at skarne a tongeint jor kjom
 ettkvart; avmagt, (a veite te garen a helt et slag
 =or.) Klenelige plasse a lige landstadelige som bygans
 öngande arbeidsfientlige nödsarbeiere. Me som
 måtte invandra veit koss de a a arbeia sa sveiten
 ranu unda stasnörechälann. Nei jinvreisningsdag-
 drivere he lige nett te eksistera som departemang
 gernes store her, ma me vinstra a erludere her
 ha lov te a tenkje. Masjindleren skaba da litvint
 for folkje pa land a sjö, a dera lilledligkam ein seia
 at der rigua guld i hane pa folkje, maklig kann alt
 folkje sidla i bil a kjöra te kramluna ette all maden.
 Bara me kunne fa enfort meir kjöd a boxenijelt kunne
 grase ste. Dei som na kausje he naga fladbröleira lörja
 deite kjödsuppa mens somme kjöbe fabrikff. laga fladbrö
 E. nellisna ^{ti} ma. plensa sei alt laltje-